

MỘT SỐ MÔ HÌNH HỖ TRỢ NẠN NHÂN BỊ MUA BÁN

NGUYỄN THỊ THU HƯỜNG*

Tóm tắt: Bài viết phân tích một số mô hình hỗ trợ nạn nhân bị mua bán tại Việt Nam hiện nay, bao gồm trung tâm tiếp nhận nạn nhân, cơ sở bảo trợ xã hội, tổ chức tư nhân, nhà an toàn, đường dây nóng, văn phòng hỗ trợ phụ nữ di cư hồi hương. Từ đó đề xuất mô hình hỗ trợ nạn nhân một cách toàn diện nhất, bao gồm phòng ngừa, bảo vệ, truy tố và quan hệ đối tác. Bài viết sử dụng phương pháp chính là phương pháp phân tích tài liệu nhằm tìm hiểu các mô hình hỗ trợ nạn nhân hiện nay.

Từ khóa: mô hình, mua bán người, nạn nhân bị mua bán.

SOME MODELS FOR SUPPORTING VICTIMS OF TRAFFICKING

Abstract: The paper analyzes various models of supporting victims of trafficking in Vietnam, encompassing reception centers, social protection facilities, private organizations, safe houses, hotlines, women's support offices repatriation migration. Based on this analysis, it proposes a comprehensive victim support model, incorporating prevention, protection, prosecution and partnerships. The main method of the paper is document analysis, enabling an understanding of diverse models of supporting trafficking victims.

Keywords: models, human trafficking, victims of human trafficking.

1. Đặt vấn đề

Quá trình công nghiệp hoá, hiện đại hoá những năm qua đã tác động đến mọi mặt của đời sống kinh tế - xã hội, tạo nên những bước đột phá, đặc biệt về lĩnh vực kinh tế. Tuy nhiên, quá trình phát triển cũng làm phát sinh nhiều tệ nạn xã hội, trong đó có vấn nạn mua bán người, đặc biệt là mua bán phụ nữ và trẻ em. Đây là một loại tội phạm nguy hiểm, xâm phạm quyền và nhân phẩm con người, gây ảnh hưởng nghiêm trọng tới thể chất và tinh thần của nạn nhân. Nạn nhân của mua bán người khi trở về họ gặp rất nhiều khó khăn, đặc biệt là những rào cản trong hòa nhập cộng đồng. Luật phòng, chống mua bán người đã được Quốc hội khóa XII, kỳ họp thứ 9 thông qua ngày 29 tháng 3 năm 2011 và có hiệu lực thi hành từ ngày 01 tháng 01 năm 2012. Mới đây nhất, ngày 09 tháng 2 năm 2021, Thủ tướng chính phủ đã phê duyệt Chương trình phòng, chống mua bán người giai đoạn 2021- 2025 và định hướng đến năm 2030. Ngoài ra còn rất nhiều các văn bản khác đã được phê duyệt.

---

* Học viện Phụ nữ Việt Nam

Ngày nhận bài: 6/3/2024; Ngày phản biện: 6/5/2024; Ngày duyệt đăng: 24/5/2024

Những văn bản này là cơ sở pháp lý quan trọng hướng tới trợ giúp toàn diện cho nạn nhân mua bán người.

2. Cơ sở pháp lý xây dựng mô hình hỗ trợ nạn nhân bị mua bán

Luật Phòng, chống mua bán người có hiệu lực thi hành từ ngày 01/01/2012 với 08 chương và 58 điều. Về chính sách hỗ trợ nạn nhân được quy định cụ thể trong Chương V. Hỗ trợ nạn nhân với 09 điều (từ Điều 32 đến Điều 40) quy định các chế độ hỗ trợ nạn nhân, đối tượng được hưởng hỗ trợ và các cơ quan, tổ chức thực hiện việc hỗ trợ nạn nhân. Quy định của chương này là sự cụ thể hóa cơ chế bảo đảm thực hiện một trong những quyền quan trọng của nạn nhân được xác định tại Điều 6 của Luật Phòng chống mua bán người - quyền được hưởng các chế độ hỗ trợ.

Luật Phòng, chống mua bán người quy định 06 chế độ hỗ trợ nạn nhân, bao gồm: (1) hỗ trợ các nhu cầu thiết yếu và chi phí đi lại (bố trí chỗ ở tạm thời, hỗ trợ về ăn, mặc và các vật dụng cá nhân thiết yếu khác, hỗ trợ chi phí đi lại); (2) hỗ trợ y tế; (3) hỗ trợ tâm lý; (4) trợ giúp pháp lý; (5) hỗ trợ học văn hóa, học nghề; (6) trợ cấp khó khăn ban đầu, hỗ trợ vay vốn.

Ngoài ra còn một số văn bản liên quan đến công tác hỗ trợ nạn nhân bị mua bán – là cơ sở để xây dựng các mô hình hỗ trợ nạn nhân mua bán người.

- Quyết định 17/2007/QĐ-TTg ngày 29/01/2007 của Thủ tướng Chính phủ Ban hành Quy chế tiếp nhận và hỗ trợ tái hòa nhập cộng đồng cho phụ nữ, trẻ em bị buôn bán từ nước ngoài trở về.

- Thông tư liên tịch 03/2008/TTLT-BCA-BQP-BNG-BLĐT BXH hướng dẫn trình tự, thủ tục xác minh, tiếp nhận phụ nữ, trẻ em bị buôn bán từ nước ngoài trở về.

- Thông tư 05/2009/TT-BLĐT BXH hướng dẫn tổ chức và hoạt động của cơ sở hỗ trợ nạn nhân theo Quyết định 17/2007/QĐ-TTg do Bộ Lao động- Thương binh và Xã hội ban hành.

- Thông tư Liên tịch 113/2010/TTLT-BTC-BLĐT BXH sửa đổi, bổ sung cho Thông tư 116/2007/ TTLT-BTC-BLĐT BXH hướng dẫn nội dung chi, mức chi cho công tác xác minh, tiếp nhận và hỗ trợ phụ nữ và trẻ em bị mua bán từ nước ngoài trở về tái hòa nhập cộng đồng.

- Nghị định số 09/2013/NĐ-CP của Chính phủ quy định chi tiết thi hành một số điều của Luật phòng, chống mua bán người về cấp, cấp lại, sửa đổi, bổ sung, gia hạn giấy phép thành lập cơ sở hỗ trợ nạn nhân; tổ chức, hoạt động của cơ sở hỗ trợ nạn nhân và chế độ hỗ trợ, trình tự, thủ tục thực hiện chế độ hỗ trợ đối với nạn nhân.

- Nghị định số 136/2013/NĐ-CP theo Khoản 4 Điều 26 về hỗ trợ quần áo, vật dụng sinh hoạt cá nhân cần thiết: Nạn nhân trong thời gian lưu trú tại cơ sở được cấp vật dụng phục vụ sinh hoạt thường ngày và các chi phí khác.

- Thông tư liên tịch số 134/2013/TTLT-BTC-BLĐTB&XH ngày 25/9/2013 của Bộ Tài chính - Bộ Lao động, Thương binh và Xã hội hướng dẫn nội dung, mức chi cho công tác hỗ trợ nạn nhân quy định tại Nghị định số 09/2013/NĐ-CP của Chính phủ quy định chi tiết thi hành một số điều của Luật phòng, chống mua bán người.

- Thông tư số 35/2013/TT-LĐTBXH ngày 30/12/2013 của Bộ Lao động, Thương binh và Xã hội hướng dẫn thi hành một số điều của Nghị định số 09/2013/NĐ-CP quy định quy trình thực hiện công tác hỗ trợ nạn nhân; tiêu chuẩn chất lượng cung cấp dịch vụ hỗ trợ nạn nhân tại các cơ quan tiếp nhận, giải cứu, hỗ trợ nạn nhân.

- Thông tư liên tịch số 01/2014/TTLT-BCA-BQP-BLĐTBXH-BNG ngày 10/02/2014 của Bộ Công an – Bộ Quốc phòng – Bộ Lao động, Thương binh và Xã hội – Bộ Ngoại giao hướng dẫn trình tự, thủ tục quan hệ phối hợp trong xác minh, xác định, tiếp nhận và trao trả nạn nhân bị mua bán.

- Quyết định 1057/QĐ-LĐTBXH của Bộ LĐ-TBXH ngày 12/8/2016 về nâng cao hiệu quả tiếp nhận, xác minh, bảo vệ và hỗ trợ nạn nhân bị mua bán. Qua đó, đã tạo điều kiện cho nạn nhân bị mua bán được tiếp cận các dịch vụ hỗ trợ xã hội cơ bản, hòa nhập cộng đồng; đồng thời khuyến khích tổ chức, cá nhân Việt Nam tham gia vào công tác hỗ trợ nạn nhân, thành lập cơ sở hỗ trợ nạn nhân.

- Thông tư 84/2019/TT-BTC, có hiệu lực thi hành từ ngày 01/01/2020, quy định nội dung, mức chi cho công tác hỗ trợ nạn nhân và nội dung mức chi chế độ hỗ trợ nạn nhân quy định tại nghị định số 09/2013/NĐ-CP ngày 11/01/2013 của Chính phủ quy định chi tiết thi hành một số điều của Luật phòng, chống mua bán người.

Thủ tướng Chính phủ đã ban hành Quyết định số 193/QĐ-TTg phê duyệt Chương trình phòng, chống mua bán người giai đoạn 2021 - 2025 và định hướng đến năm 2030. Quyết định này có hiệu lực từ ngày 09/02/2020. Theo Quyết định, Chương trình phòng, chống mua bán người được lập ra nhằm thực hiện các mục tiêu, trong đó có mục tiêu “*Bảo đảm nạn nhân được tiếp nhận, xác minh, xác định, giải cứu, bảo vệ và hỗ trợ kịp thời, hiệu quả theo quy định của pháp luật và đảm bảo nguyên tắc lấy nạn nhân làm trung tâm. Xây dựng, củng cố, từng bước nâng cấp, đầu tư cơ sở vật chất, trang thiết bị tại các cơ sở hỗ trợ nạn nhân*”.

Nhiều nhiệm vụ và giải pháp đã được đặt ra trong quá trình triển khai thực hiện Chương trình. Về nhiệm vụ hỗ trợ nạn nhân bị mua bán, Thủ tướng Chính phủ đề nghị xây dựng, triển khai quy trình chuẩn về hỗ trợ nạn nhân hòa nhập cộng đồng; xây dựng quy chế phối hợp liên ngành, liên cấp về tiếp nhận, hỗ trợ nạn nhân và cung cấp kết nối dịch vụ tiếp nhận, hỗ trợ nạn nhân và người nghi là nạn nhân bị mua bán. Củng cố, phát triển, cải thiện chất lượng dịch vụ sự nghiệp công trong công tác hỗ trợ nạn nhân bị mua bán, bảo đảm tính sẵn có, dễ tiếp cận; đầu tư, nâng cấp trang thiết bị, xây dựng tiêu chí đánh giá chất lượng dịch vụ hỗ trợ nạn nhân và thí điểm các mô hình hỗ trợ nạn nhân hòa nhập cộng đồng. Đồng thời, lồng ghép nội dung phòng, chống mua bán người vào các chương trình phòng, chống tội phạm,

phòng, chống tệ nạn xã hội, giảm nghèo, đào tạo nghề, giải quyết việc làm, bình đẳng giới, bảo vệ trẻ em và các chương trình phát triển kinh tế xã hội khác ...

3. Một số mô hình hỗ trợ nạn nhân

3.1. Trung tâm tiếp nhận nạn nhân

Theo Báo cáo đánh giá các mô hình hỗ trợ tái hoà nhập cho nạn nhân bị mua bán trở về tại Việt Nam của Tổ chức Di cư Quốc tế tại Việt Nam (2013), Trung tâm tiếp nhận nạn nhân được xây dựng ở những tỉnh được coi là trọng điểm mua bán người như Hà Giang, Lào Cai, An Giang. Các Trung tâm tiếp nhận được thiết kế để cung cấp một môi trường an toàn và hỗ trợ, khả năng tiếp cận với các dịch vụ cởi mở, nơi nạn nhân bị mua bán có thể xây dựng kế hoạch tái hoà nhập của mình. Các hoạt động chính tại Trung tâm tiếp nhận nạn nhân bao gồm:

- Cung cấp các nhu cầu thiết yếu về ăn, uống, mặc;
- Chăm sóc y tế
- Can thiệp khủng hoảng tâm lý,
- Trợ giúp pháp lý, hỗ trợ nạn nhân trở về nơi cư trú an toàn.
- Tư vấn về phương tiện giao thông phù hợp cho nạn nhân;
- Giúp báo tin cho gia đình, người thân trước khi trở về, nếu nạn nhân đồng ý.
- Hỗ trợ chuyển tuyến vào cơ sở hỗ trợ nạn nhân khi họ chưa sẵn sàng trở về địa phương.

Trung tâm xây dựng mạng lưới cộng đồng gồm các cộng tác viên từ các ban ngành đoàn thể được thành lập nhằm hỗ trợ cho các nạn nhân bị mua bán trở về gia đình và hoàn thành kế hoạch tái hoà nhập của họ.

3.2. Cơ sở bảo trợ xã hội

Các cơ sở bảo trợ xã hội được thành lập, hoạt động theo Nghị định 103/2017/NĐ-CP quy định về thành lập, tổ chức, hoạt động, giải thể và quản lý các cơ sở trợ giúp xã hội.

Nhiệm vụ của các cơ sở hỗ trợ nạn nhân (Theo Thông tư số 35/2013/TT-BLĐTBXH hướng dẫn thi hành một số điều của nghị định số 09/2013/NĐ-CP ngày 11 tháng 01 năm 2013 của Chính phủ quy định chi tiết thi hành một số điều của Luật Phòng, chống mua bán người):

- Tiếp nhận và bố trí nơi lưu trú cho nạn nhân.
- Thực hiện hỗ trợ các nhu cầu thiết yếu; hỗ trợ y tế, tâm lý phù hợp với từng đặc điểm của nạn nhân.
- Giáo dục kỹ năng sống, hướng nghiệp cho nạn nhân.

- Đánh giá khả năng hồi gia, hòa nhập cộng đồng của nạn nhân, tư vấn về chính sách, chế độ, các dịch vụ hỗ trợ toàn diện.

- Cung cấp thông tin cần thiết cho cơ quan chức năng trong những trường hợp liên quan đến pháp lý.

- Phối hợp với các cơ quan chức năng đưa nạn nhân về địa phương.

- Phối hợp với cơ quan Công an trong việc xác minh nạn nhân và điều tra tội phạm.

Các dịch vụ tại cơ sở hỗ trợ nạn nhân:

Hỗ trợ nhu cầu thiết yếu: cung cấp bữa ăn, quần áo, đồ dùng cá nhân phù hợp với lứa tuổi và giới tính theo quy định của nhà nước.

Hỗ trợ y tế: điều trị một số bệnh thông thường cho nạn nhân; trường hợp không can thiệp được và vượt quá khả năng, phải chuyển đến cơ sở y tế cấp cao hơn.

Tham vấn tâm lý: hỗ trợ nạn nhân ổn định tâm lý, can thiệp khủng hoảng với những bệnh nhân nặng hơn. Trong một số trường hợp diễn biến tâm lý phức tạp, cần chuyển đến những cơ sở tham vấn tâm lý chuyên sâu.

Trợ giúp pháp lý: hỗ trợ nạn nhân trong việc bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của họ. Trong một số trường hợp phức tạp cần kết nối với các trung tâm trợ giúp pháp lý chuyên nghiệp để hỗ trợ nạn nhân.

Hỗ trợ học văn hóa, học nghề: tập trung vào tư vấn, hướng nghiệp đối với nạn nhân có nhu cầu; kết nối nạn nhân tới các cơ sở giáo dục và các cơ sở đào tạo nghề phù hợp.

Xây dựng kế hoạch hỗ trợ nạn nhân hòa nhập cộng đồng: cán bộ phụ trách cùng nạn nhân đánh giá khả năng hòa nhập cộng đồng của họ; cung cấp thông tin các dịch vụ hỗ trợ tại cộng đồng; phối hợp với cơ quan có liên quan tại cộng đồng để hỗ trợ nạn nhân hồi gia an toàn.

3.3. Các cơ sở hỗ trợ theo các chương trình, dự án hoặc các tổ chức tư nhân

• **Ngôi nhà Bình yên (thuộc Trung tâm Phụ nữ Phát triển, Hội Liên hiệp Phụ nữ Việt Nam)**

Ngôi nhà Bình yên được thành lập và đi vào hoạt động từ tháng 3 năm 2007 nhằm hỗ trợ kịp thời, khẩn cấp và toàn diện đối với nạn nhân là phụ nữ và trẻ em bị bạo lực gia đình và mua bán người. Theo Báo cáo hoạt động Ngôi nhà Bình yên của Trung tâm Phụ nữ và Phát triển (2022), các dịch vụ hỗ trợ cho nạn nhân bị mua bán tại Nhà Bình yên bao gồm:

- *Nơi tạm trú an toàn:* Nhà Bình yên cung cấp chỗ ăn ở tuyệt đối an toàn cho nạn nhân và con cái họ. Những nạn nhân bị mua bán lưu trú tại Nhà Bình yên có thể ở tối đa 06 tháng và được hỗ trợ giáo dục, đào tạo nghề.

- *Dịch vụ tham vấn tâm lý:* tham vấn tâm lý được thực hiện dưới hình thức tham vấn cá nhân và tham vấn nhóm trong suốt quá trình người tạm trú ở tại đây, cũng như trong quá trình hồi gia của nạn nhân.

- *Dịch vụ chăm sóc sức khỏe*: Tất cả nạn nhân của mua bán người được kiểm tra sức khỏe, xét nghiệm các bệnh lây qua đường tình dục và được chữa trị phù hợp. Để phục vụ tốt hơn cho dịch vụ này, Trung tâm đã kí kết thỏa thuận hợp tác với các bệnh viện đa khoa, bệnh viện Nhi Trung ương, bệnh viện phụ sản và các cơ sở y tế khác.

- *Dịch vụ trợ giúp pháp lý*: Nhân viên công tác xã hội hỗ trợ nạn nhân về các thủ tục pháp lý, bao gồm quá trình điều tra của cơ quan công an và truy tố tội phạm mua bán người. Trung tâm đã thiết lập được mạng lưới hỗ trợ pháp lý với các Trung tâm trợ giúp pháp lý, văn phòng Luật sư tại địa bàn Hà Nội và một số địa phương nhằm hỗ trợ tốt nhất cho nạn nhân.

- *Dịch vụ đào tạo, nâng cao năng lực*: Nạn nhân hoặc con cái của họ nếu có mong muốn tiếp tục học văn hoá, nhân viên công tác xã hội sẽ hỗ trợ họ tìm một trường học phù hợp và làm việc với Ban giám hiệu để tránh họ bị kì thị.

- *Dịch vụ đào tạo nghề và giới thiệu việc làm*: Khi nạn nhân có mong muốn được học nghề, nhân viên công tác xã hội sẽ hướng dẫn họ để tìm khóa học phù hợp với khả năng của họ. Đối tác của Nhà Bình Yên bao gồm Koto, Hoa Sữa, Reach, L'Oreal và các Trung tâm đào tạo nghề trên địa bàn. Sau khi kết thúc khóa học nghề, nạn nhân có thể được hỗ trợ tìm việc làm phù hợp.

- *Nâng cao kiến thức và kỹ năng sống*: nạn nhân được học các kiến thức về quyền con người; kỹ năng làm mẹ, quản lý tài chính; kỹ năng tổ chức cuộc sống gia đình, di cư an toàn... Các hoạt động này được thực hiện bằng cách: làm việc cá nhân; tham gia các buổi họp nhóm; tham gia các buổi sinh hoạt tại các đơn vị/ đối tác của Nhà Bình yên.

- *Các hoạt động vui chơi giải trí, trị liệu nhóm dưới hình thức sinh hoạt tập thể*: Nhà Bình yên có sách báo, tivi, máy tính cho nạn nhân mở rộng vốn hiểu biết về các lĩnh vực đời sống cũng như giải trí. Các hoạt động xã hội như tham quan, dã ngoại, tổ chức sinh nhật được Nhà Bình yên tổ chức theo tháng hoặc theo quý.

- *Hỗ trợ theo dõi hồi gia*: Sau thời gian tạm lánh tại Nhà Bình yên, nhân viên công tác xã hội sẽ cùng nạn nhân đánh giá lại toàn bộ gói hỗ trợ và xem xét những kết quả đạt được, cùng những thuận lợi và khó khăn có thể phát sinh. Dựa vào tất cả những đánh giá đó, nhân viên công tác xã hội sẽ cùng nạn nhân xây dựng kế hoạch hồi gia nếu nạn nhân có đầy đủ điều kiện để tái hòa nhập cộng đồng.

• **Tổ chức Trẻ em Rộng Xanh**

Theo Báo cáo đánh giá của Tổ chức Trẻ em Rộng Xanh (2020), các dịch vụ hỗ trợ tại Tổ chức Trẻ em Rộng Xanh bao gồm:

Hỗ trợ về chỗ ở: Đối với các đối tượng nạn nhân bị mua bán tại Rộng Xanh, tại đây các em được hỗ trợ về chỗ ở lâu dài mang đến cho các em cảm giác ấm áp, sự quan tâm như những người thân trong gia đình.

Hỗ trợ trị liệu và phục hồi tâm lý: Các nạn nhân khi mới đến tại cơ sở đều cảm giác lo sợ, bất an, nhiều em không kiểm soát được hành động, hành vi của mình. Vì vậy việc tư vấn tâm lý giúp các em ổn định được tâm lý sau đó phục hồi lại tâm lý sau tổn thương.

Hỗ trợ phục hồi sức khỏe thể chất: Phần lớn nạn nhân sau khi mua bán được trở về đều có vấn đề về sức khỏe thể chất như: chấn thương phần mềm, các bệnh về phụ khoa, sức khỏe sinh sản. Vì vậy, hoạt động hỗ trợ hồi phục sức khỏe thể chất là một trong những hoạt động hỗ trợ cần ưu tiên hàng đầu.

Hỗ trợ về giáo dục: Nạn nhân được trang bị các kiến thức về kỹ năng sống, kỹ năng mềm để giúp các em phát triển các hành vi tích cực và lành mạnh. Ngoài ra các em được hỗ trợ học tập cho các cấp học, từ tiểu học đến đại học, song song với đó là hỗ trợ học nghề để các em có thể tự tạo thu nhập, nuôi sống bản thân và giúp đỡ cho gia đình.

Bên cạnh các dịch vụ như trên, Tổ chức Trẻ em Rong Xanh còn có các Chương trình hỗ trợ cho nạn nhân bị mua bán trở về, bao gồm:

- Chương trình An toàn và Lành mạnh (SAS): Đây là một chương trình phòng chống buôn bán người bắt đầu hoạt động ở tỉnh Hà Giang vào cuối năm 2018 với mục tiêu chấm dứt nạn buôn bán phụ nữ và trẻ em sang Trung Quốc. Tổ chức Trẻ em Rong Xanh sẽ phối hợp với Hội Liên hiệp Phụ nữ tỉnh Hà Giang, các trường học, công an, Sở Lao động - Thương binh và Xã Hội, và các cộng đồng để giúp họ nâng cao khả năng phòng chống buôn bán người và bóc lột sức lao động trẻ em, cải thiện sinh kế và nâng cao năng lực cho các cán bộ địa phương về phòng chống buôn bán người và lạm dụng trẻ em.

- Dự án X làm việc với phụ nữ và trẻ em là nạn nhân của mua bán người để cung cấp các hỗ trợ cần thiết về tâm lý – xã hội, sức khỏe, giáo dục và các hỗ trợ khác để họ tái hòa nhập thành công với gia đình và cộng đồng. Dự án X cung cấp nơi ở khẩn cấp, hai nhà nội trú cho phụ nữ và trẻ em gái tại Hà Nội, đồng thời cung cấp một loạt các dịch vụ hỗ trợ và tư vấn tại đây.

• **Tổ chức Hagar Quốc tế tại Việt Nam**

Hagar Việt Nam được thành lập năm 2009 để cung cấp dịch vụ hỗ trợ và bảo vệ cho những người chịu ảnh hưởng của mua bán người, xâm hại tình dục và bạo lực gia đình thông qua văn phòng đại diện ở Hà Nội và các dự án dựa vào cộng đồng và các khóa tập huấn. Theo Tổ chức Hagar Quốc tế tại Việt Nam (2020), các hoạt động chính của Hagar bao gồm:

- Hỗ trợ trực tiếp: Với cách hỗ trợ dựa trên hiểu biết về sang chấn, Hagar cung cấp các dịch vụ toàn diện để mỗi cá nhân có thể phục hồi và hàn gắn. Các dịch vụ Hagar cung cấp bao gồm:

Nhà ở an toàn: Hagar đã áp dụng các cách tiếp cận khác nhau để đảm bảo 100% khách hàng có tiếp cận chỗ ở an toàn. Hagar đã hợp tác với các nhà tạm trú hoặc lựa chọn chỗ ở an toàn được vận hành bởi chính phủ như Trung tâm chăm sóc vệ tinh Yên Bái, Ngôi nhà Bình yên... và các đối tác phi chính phủ khác để tiếp khách hàng.

Chăm sóc y tế: Trong thời gian lưu trú tại cơ sở hỗ nạn nhân sẽ được xem xét hỗ trợ các chi phí chữa trị tại bệnh viện. Tùy thuộc từng nạn nhân với các vấn đề về sức khỏe thì họ sẽ được hỗ trợ đi khám chữa bệnh tại các cơ sở y tế khác nhau.

Hỗ trợ pháp lý: hỗ trợ nạn nhân nâng cao nhận thức về luật pháp, chính sách; hỗ trợ xác minh và làm lại giấy tờ cho nạn nhân; hướng dẫn và đồng hành cùng họ trong quá trình tố tụng; kết nối khách hàng với các trung tâm trợ giúp pháp lý và luật sư.

Tham vấn và trị liệu tâm lý: Tại Hagar hoạt động tham vấn, trị liệu tâm lý do cán bộ tâm lý phụ trách. Cán bộ tâm lý sẽ đánh giá tình trạng tâm lý hiện tại của nạn nhân và xác định cấp độ cần can thiệp.

Hỗ trợ học nghề và kết nối việc làm: Các dịch vụ được cung cấp trong gói dịch vụ hỗ trợ phát triển nghề nghiệp gồm: Tư vấn nghề nghiệp; hỗ trợ học nghề thông qua cung cấp kinh phí học nghề cho các đối tác đào tạo nghề; đào tạo tiếng Anh; hỗ trợ việc làm; hỗ trợ phát triển nghề nghiệp; hỗ trợ bổ túc kiến thức...

Giáo dục và đào tạo kỹ năng sống: Hagar trang bị cho thân chủ một loạt các buổi đào tạo kỹ năng sống. Các khóa đào tạo kỹ năng sống phù hợp với từng cá nhân thân chủ có thể được áp dụng ngay vào cuộc sống hàng ngày của họ. Cán bộ quản lý ca đồng hành cùng thân chủ, truyền đạt từng kỹ năng cho thân chủ.

- **Củng cố năng lực hệ thống:** Hagar nhân rộng mô hình hỗ trợ dựa trên hiểu biết về sang chấn thông qua các hoạt động nâng cao năng lực cho chính quyền địa phương và các tổ chức liên quan. Ngoài ra, Hagar phối hợp với các cơ quan Nhà nước, các tổ chức đoàn thể và tổ chức xã hội trong việc nâng cao năng lực cho cán bộ cấp cơ sở và tuyên truyền về mua bán người và bạo hành gia đình.

3.4. Nhà An toàn/ Nhà tạm lánh tại cộng đồng

Căn cứ Quyết định số 1464/QĐ-TTg ngày 22/7/2016 của Thủ tướng Chính phủ phê duyệt Đề án Phòng ngừa và ứng phó với bạo lực trên cơ sở giới giai đoạn 2016 - 2020 và tầm nhìn đến năm 2030, Quyết định số 565/QĐ-TTg ngày 25 tháng 4 năm 2017 của Thủ tướng Chính phủ phê duyệt Chương trình mục tiêu Phát triển hệ thống trợ giúp xã hội giai đoạn 2016 - 2020, Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội đã ra văn bản số 3201/LĐTBXH-BĐG về việc hướng dẫn triển khai thí điểm Mô hình địa chỉ tin cậy - nhà tạm lánh tại cộng đồng. Theo đó, Nhà An toàn (Nhà tạm lánh) là cơ sở xã hội hoá với mục đích tiếp nhận, hỗ trợ toàn diện cho các nạn nhân bị mua bán trở về phục hồi sức khỏe, ổn định tâm lý, trau dồi kỹ năng sống, học nghề để tránh tái bị mua bán trở lại và hoà nhập cộng đồng bền vững.

Các hoạt động hỗ trợ nạn nhân bao gồm:

- Cung cấp nơi tạm lánh an toàn
- Chăm sóc y tế ban đầu
- Tham vấn ổn định tâm lý cho nạn nhân

- Tư vấn về mặt pháp luật cho nạn nhân
- Hỗ trợ chuyển tuyến trong một số trường hợp khẩn cấp.
- Hỗ trợ hồi gia cho nạn nhân, đảm bảo sự an toàn và bền vững.

3.5. Đường dây nóng phòng chống mua bán người

Theo Bộ Lao động – Thương binh và Xã hội (2008), đường dây nóng 111 là chương trình tư vấn, hỗ trợ nạn nhân bị mua bán người tại Việt Nam thông qua 3 tổng đài đó là tổng đài Hà Nội, tổng đài vùng tại Đà Nẵng và Tổng đài vùng tại An Giang. Người dân có thể gọi điện, chat và thông báo thông tin về địa điểm mà không cần gọi điện trực tiếp.

Đối tượng phục vụ:

- Trẻ em và phụ huynh
- Nạn nhân của bạo lực, xâm hại và mua bán người
- Các tổ chức, cơ quan đoàn thể,
- Mọi người dân

Dịch vụ được cung cấp:

- Tiếp nhận thông tin, tư vấn và kết nối các dịch vụ liên quan tới phòng chống mua bán người
- Nhiệm vụ của đường dây nóng là thu thập thông tin và liên lạc với các cơ quan, đơn vị có liên quan để xác minh và giúp đỡ người gặp nạn.

Trong trường hợp có yêu cầu tìm kiếm người mất tích, cán bộ tại đường dây nóng 111 sẽ cung cấp thông tin về cách thức liên lạc với công an và bộ đội biên phòng và quy trình giải cứu. Ngoài ra đường dây nóng còn cung cấp thông tin việc làm và tư vấn về kết hôn với người nước ngoài.

3.6. Văn phòng Hỗ trợ phụ nữ di cư hồi hương (OSSO)

Theo Trung tâm Phụ nữ và Phát triển (2022), Văn phòng – Một điểm đến – Hỗ trợ phụ nữ di cư hồi hương (di cư lao động và di cư kết hôn) và gia đình họ (OSSO) được thành lập năm 2020, là nơi đang cung cấp nhiều dịch vụ nhằm hỗ trợ sự phát triển toàn diện của phụ nữ. Phụ nữ di cư khi trở về Việt Nam gặp nhiều khó khăn trong hoàn thành các thủ tục pháp lý liên quan đến trẻ em đi cùng, tìm kiếm cơ hội việc làm và tái hòa nhập cộng đồng.

Văn phòng được thành lập và vận hành tại 5 tỉnh thuộc địa bàn dự án gồm Hà Nội, Hải Dương, Hải Phòng, Hậu Giang và Cần Thơ, nhằm hỗ trợ phụ nữ di cư hồi hương và gia đình họ. Văn phòng OSSO do Trung Ương Hội và Hội LHPN các tỉnh, thành phố chịu trách nhiệm vận hành với các nhiệm vụ chủ yếu sau:

- Hỗ trợ phụ nữ di cư hồi hương tiếp cận các dịch vụ hỗ trợ toàn diện, bao gồm: tham vấn tâm lý, chăm sóc y tế, pháp lý, giáo dục, dạy nghề và việc làm.

- Hỗ trợ nâng cao năng lực về mọi mặt cho phụ nữ di cư;
- Cung cấp các thông tin cần thiết cho phụ nữ di cư;
- Kết nối, tạo lập nhóm phụ nữ di cư để họ hỗ trợ lẫn nhau; kết nối phụ nữ di cư với các sở, ngành, tổ chức, địa phương nhằm tiếp cận các dịch vụ hỗ trợ.
- Cung cấp đường dây tư vấn miễn phí của OSSO tại cả 5 tỉnh/thành: 180059967.

4. Bàn luận

Nghiên cứu cho thấy tại Việt Nam đã có nhiều mô hình được vận hành trong bối cảnh mở hiện nay để hỗ trợ cho các nạn nhân bị mua bán, đặc biệt là các mô hình mới như đường dây nóng phòng chống mua bán người, văn phòng hỗ trợ phụ nữ di cư hồi hương... Tuy nhiên, để có thể giảm thiểu nạn mua bán người, cần có cách tiếp cận toàn diện từ phòng ngừa, bảo vệ, truy tố và quan hệ đối tác (còn được gọi là mô hình 4P: Prevention, Protection, Prosecution, Partnerships). Các nỗ lực phòng ngừa tập trung vào các chiến dịch nâng cao nhận thức cộng đồng nhằm tuyên truyền và giáo dục cộng đồng về nạn buôn người. Bảo vệ là chìa khóa của cách tiếp cận lấy nạn nhân làm trung tâm mà cộng đồng quốc tế thực hiện trong nỗ lực chống nạn buôn người. Các nỗ lực bảo vệ nạn nhân hiệu quả bao gồm “3R” - giải cứu (Rescue), phục hồi (Restore) và tái hòa nhập (Reintegrat). Truy tố đóng vai trò như một biện pháp ngăn chặn. Việc truy tố lấy nạn nhân làm trung tâm cho phép nạn nhân tham gia vào cuộc truy tố, là một phần không thể thiếu trong các nỗ lực bảo vệ. Quan hệ đối tác đòi hỏi chuyên môn, nguồn lực và nỗ lực của nhiều cá nhân và tổ chức. Nội dung này đòi hỏi sự tham gia toàn diện của các tổ chức chính phủ và phi chính phủ trong các lĩnh vực như nhân quyền, lao động và việc làm, y tế và dịch vụ hay thực thi pháp luật.

Với mô hình 4P, Việt Nam đã làm tốt khâu phòng ngừa bằng các hoạt động truyền thông, giáo dục phòng ngừa tội phạm với nhiều lượt truyền thông về phòng chống tội phạm mua bán người (265.091 lượt năm 2021) (Ban chỉ đạo 138/CP, 2021). Trong hoạt động bảo vệ, chúng ta đã làm tốt khâu phục hồi và tái hoà nhập bằng một loạt các chính sách hỗ trợ nạn nhân, tuy nhiên hoạt động giải cứu vẫn gặp nhiều khó khăn do nạn nhân không biết tìm kiếm dịch vụ hỗ trợ ở đâu, những rào cản về văn hoá – xã hội và rào cản mang tính hệ thống như địa điểm, cách thực hiện, chất lượng dịch vụ... (Phạm Thị Lan, 2023). Về vấn đề truy tố, một số mô hình cũng tiến hành hỗ trợ về mặt pháp lý như kết nối với các Trung tâm tư vấn pháp luật để hỗ trợ nạn nhân xác minh và làm lại giấy tờ, hướng dẫn và đồng hành cùng họ trong quá trình tố tụng, điển hình là Ngôi nhà Bình Yên, Tổ chức Quốc tế Hagar, Tổ chức Trẻ em Rừng Xanh. Về quan hệ đối tác, Việt Nam đã tham gia Hiệp định tương trợ tư pháp trong các vụ việc hình sự giữa các quốc gia ASEAN năm 2004 và ký 23 hiệp định song phương trong lĩnh vực tư pháp với các nước. Việt Nam cũng đã ký kết thỏa thuận hợp tác về phòng, chống buôn bán người với các nước trong khu vực, bao gồm Trung quốc, Campuchia, Cộng hoà Dân chủ nhân dân Lào, Thái Lan (Chương trình hợp tác Châu Á- Australia về Phòng, chống buôn bán người, 2018).

Tài liệu tham khảo

- Ban chỉ đạo 138/CP (2021). *Báo cáo tình hình, kết quả công tác phòng, chống tội phạm; phòng chống mua bán người 6 tháng đầu năm 2021.*
- Bộ Lao động- Thương binh và Xã hội (2008). *Chế độ chính sách và các địa chỉ hỗ trợ dành cho những người bị buôn bán trở về.*
- Bộ Lao động Thương binh và Xã hội & UNICEF (2017). *Công tác xã hội với nạn nhân buôn bán người (Tài liệu hướng dẫn thực hành dành cho cán bộ cấp cơ sở).*
- Chương trình hợp tác Châu Á- Australia về Phòng, chống buôn bán người (AAPTIP) (2018). *Tài liệu tập huấn liên ngành về phòng, chống mua bán người.*
- Phạm Thị Lan (2023). *Tài liệu Hội thảo Hướng dẫn về điều phối, chuyển tuyến dịch vụ hỗ trợ cho phụ nữ bị bạo lực, buôn bán do Trung tâm Phụ nữ và Phát triển tổ chức.*
- Ngôi nhà Bình yên, Trung tâm Phụ nữ và Phát triển (2022). *Báo cáo hoạt động của Ngôi nhà Bình yên năm 2022.*
- Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam (2012). *Luật Phòng, chống mua bán người.*
- Tổ chức Di cư Quốc tế tại Việt Nam (2013). *Báo cáo đánh giá các mô hình hỗ trợ tái hoà nhập cho nạn nhân bị mua bán trở về tại Việt Nam.*
- Tổ chức Hagar quốc tế Việt Nam (2020). *Báo cáo hoạt động tổ chức Hagar quốc tế Việt Nam năm 2020.*
- Tổ chức Trẻ em Rộng Xanh (2020). *Báo cáo đánh giá dự án X 6 tháng đầu năm 2020.*
- Trung tâm Phụ nữ và Phát triển (2022). *Sổ tay Hướng dẫn tuyên truyền, vận động hỗ trợ nạn nhân bị mua bán, di cư hồi hương trở về (Dành cho cán bộ Hội LHPN Việt Nam các cấp). Tài liệu thuộc dự án 8 “Thực hiện bình đẳng giới và giải quyết những vấn đề cấp thiết đối với phụ nữ và trẻ em”. <https://www.state.gov/3ps-prosecution-protection-and-prevention/>.*